

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 18.

4 Maiu, 1897

3/15 MAIU

O dată scumpă fie-cărui Român se re-înoește astăzi. Patruzeci și nouă de ani se împlinesc azi, decînd poporul românesc din Transilvania se întruni în adunarea națională de la Blaj spre a-și spune cuvîntul său în marile chestiuni, ce agitau atunci monarhia Habsburgilor și întreaga Europă civilisată.

Orășelul Blaj, modestul, dar pe atunci însemnatul centru de lumină al Românilor, se prefăcu într'un fel de *forum romanum*. Mii și mii și iarăș alte mii de Români veneau, cu mic cu mare, la Blaj, ca să asculte povețele bătrînilor și înțelepților națiunii, și seamă să-și dca de soarta lor. Valuri, valuri de țărani români din toate unghiurile țării se mișcau pe piața Blajului și pe cîmpiile Tîrnavelor, și așteptau cu dor nebiruit cuvîntul de ordin, obștescul cuvînt.

Era pentru prima oară, că poporul român se manifesta ca individualitate politică, era pentru prima oară, că el se aduna spre a delibera și hotări asupra situațiunii sale naționale, în raport cu cerințele timpului: cu principiul naționalităților și cu ideile liberale și egalitare.

Adunarea aceasta de patru zeci de mii de Români s'a ținut pe un cîmp deschis, sub cerul liber și a deliberat trei zile.

Prelații de amîndouă confesiunile și nemuritorii *Bărnuțiu*, *Baritiu*, *A. Papiu I-larianu*, *Laurianu*, s. m. a. au arătat poporului nevrednica stare în care se găsea, și datoria ce el o are de a-și croi o altă soartă.

Una din chestiunile concrete la ordinea zilei, era uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

Maghiarii, în fanatismul lor de rassă, terorizau Clujul cu strigătul revoluționar: «*Unio vagy halál*», *Uniune sau moarte* — iar Români le răspundeau la Blaj, cu demnitate și convingere nestrămutată:

Murim mai bine în luptă
cu glorie străbună
Decît să fim sclavi iarăș
pe vechiul nost pămînt.....

Români se deșteptaseră la conștiința drepturilor lor, și se înălțaseră de odată, într'un puternic și nobil avînt, în sferele supremelor bunuri pămîntesti, în sferele idealului, ale idealului național.

Vederea lor slăbită de secole de întuneric și suferințe, prinse, ca prin farmec, nouă putere, și la razele blind luminătoare ale ideilor generoase ce sbuciumau Europa, ei vedeau plastic și lămurit contrastul, ce exista între dreptul lor și între realitatea stării lor.

Vocea conștiinței lor și întreaga lume cultă le spunea, că au dreptul irecusabil de a exista și de a se desvolta ca națiune.

Vocea conștiinței lor și întreaga lume civilizată le da dreptul de a scutura jugul străin și a se constitui într'o liberă comunitate politică.

Români au înțeles spiritul vremii, și în memorabila lor adunare de pe *Cîmpul Libertății* ei au proclamat, cu virilă și solemnă hotărîre, voința lor obștească de a se constitui liberi, ca națiune politică pe vechia lor glie strămoșească.....

Revoluția maghiară era îndreptată în primul rînd împotriva Dinastiei. La Debrețin Maghiarii, prin graiul lui *Kossuth*, declară Dinastia de Habsburg Lotaringia detronată.

Românii, element de ordine, sar în ajutorul Dinastiei în contra rebelilor maghiari. Și lupta începe, lupta celor «împărătești» în contra răsvrățitorilor.

Maghiarii aprind orașele și satele Românilor, și prin foc și sabie vor să distrugă nu numai autoritatea imperială, ci și pe aliații împăratului, pe Români.

Sînge românesc curge șiroaie pentru «patrie și împărat» pe cîmpiile de luptă; mii de Români cad în gura morții, și ultima lor resuflare se termină șoptind «*trăiască Împăratul!*» ! . . . . .

* * *

Revoluția s'a stins și stinsus'a cu ea și o întregă generație de Români, floarea poporului român din Transilvania.

Azi sunt patru zeci și nouă de ani de atunci. Pe mormintele Românilor ce au murit moarte de eroi sub sabia dușmanului,

Dinastia recunoscătoare a ridicat în urmă un monument împărătesc și crăesc, cu inscripția: *Dualismul austro-maghiar!*...

Iar comandantul Românilor împărătești, *Iancu*, viteazul suflet, își pierde mintea și moare în cea din urmă mizerie pe uliți!

Românii își identificaseră atît de strîns soarta lor cu cauza Dinastiei, în cît nimeni din ei n'ar fi crezut cu putință, ca loialitatea lor tradițională să fie în cele din urmă ast-fel tratată. . . . .

În curînd vor fi cincizeci de ani de la aceste sacrificii românești pentru Împăratul.

Tot atunci se va serba și jubileul — de 50 de ani de domnie a împăratului Francisc Iosif I.

În durerea lor adîncă Românii din Transilvania tot mai speră, că Împăratul va căuta să-i mîngîie și să-i reconcilieze...

Împăratul e creștin, — și poate că speranțele fraților noștri nu vor fi zadarnice.

Să sperăm deci și noi într'o mai veselă aniversară a zilei de 3/15 Maiu viitor...

Caton.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOUA ORIENTARE POLITICA

II

Ziceam la sfîrșitul articolului precedent, că dacă întrevăderea de la Petersburg semnifică într'adevăr, că pacea între cele două mari puteri din Sud-Est e garantată de chiar ale lor proprii interese politice, — Austro-Ungaria ar avea în acest cas puțința, de a da chestiunii sale de naționalități o soluțiune serioasă, și prielnică imperiului și elementelor sale constitutive.

Ori-și-cine cunoaște origina, natura și fazele multiple și variate ale acestei mari și complicate chestiuni, va înțelege, că ea nu se poate rezolvi decît în întregimea ei, nici-odată parțial, fragmentar și paliativ.

Tocmai pentru că mijloacele folosite pînă acum erau simple paliative și nu aveau în vedere decît momente singuraticice ale chestiunii, aceasta a rămas pînă în ziua de astăzi neresolvită și chiar mai încurcată

de cum era acum 50 de ani. Ori-și-ce drepturi se acordau unei singure naționalități, ele fatal trebuiau să fie atingătoare pentru situația cel puțin a uneia dintre celelalte naționalități.

Dar chiar și un aranjament, sau cum se zice în Austria: *o transacțiune*, între două naționalități era imposibilă de a fi realizată fără ca prin ea situația unei a treia dintre ele să fie fost nesocotită.

Acelaș raport există și astăzi. Zadarnic se sbat d. p. Cehii și Germanii din Boemia pe tărîmul dreptului de aplicațiune a limbilor lor naționale, pe acest tărîm pacea e cu neputință. Și cînd ar fi posibilă, ea ar deranja echilibrul de forțe dintre Cehi și Germani pe de o parte și dintre celelalte naționalități pe de alta.

Dar motivul principal al imposibilității de a se regula chestiunea rezidă în eroarea de a crede, că dreptul de aplicațiune al

limbelor în viața publică ar constitui mobilul adevărat al luptelor naționale.

Cercurile oficiale și-au dat, nu-i vorbă, multă trudă a reduce chestiunea naționalităților la acest nivel, — dar natura ei e mai puternică decât toate meșteșugurile apucături ale celor ce timp îndelungat voiau și mai vor încă s'o atenteze sau chiar s'o ocolească.

Obiectivul luptelor naționale nu este limba, ci *constituția*. Ele se poartă în vederea unei organizațiuni constituționale a naționalităților, în conformitate cu cerințele *principiului* național. Nu de limbi e deci vorba în definitiv, ci de constituirea naționalităților în *individualități politice*, în individualități de Stat sau cu alte cuvinte: *in State libere, suverane și coordonate, iar nu subordonate unele altora*.

Aceasta e dorința fie-cărui popor asupra de o dominațiune de rasă străină, dar deșteptat odată la conștiința personalității sale naționale.

Negreșit, cât timp un popor e lipsit de o asemenea vie și intensă conștiință, el nu se gîndește decât, cel mult, la oare-care bine-voitoare și «prea înaltă» toleranță față de limba și moravurile sale și, — necunoscîndu-și drepturile sale și lipsit chiar de ori-ce aspirațiuni mai ideale, — el suportă, chiar cu oare-care falsă mîndrie, jugul dominațiunii străine și se pierde cu drag în naive protestațiuni de «patriotism», care în fond nu e decât un rău înțeles patriotism.

Dar schînteia conștiinței naționale i luminează nenorocita și umilita sa stare, aprinde cele mai nobile simțiri în sufletul său și trezește în el acea juvenilă și impetuoașă forță, ce doboară vechi așezăminte arbitrare spre a le înlocui cu o nouă organizațiune, potrivită aspirațiunilor sale.

În această fază de evoluțiune a conștiinței naționale se găsesc azi Românii, Slavii și Italienii din Austro-Ungaria.

Un dor comun animează toate revendicările lor, o idee comună le stăpînește, și acest dor și această idee se resumă în tendința de a înlocui actuala constituțiune arbitrară a imperiului. *cu o liberă federațiune de libere națiuni*.

Naționalitățile din Austria și Ungaria nu vor să mai suporte jugul hegemoniei, nu vor să mai vegeteze în întuneric și nu vor

să mai constituie pedestal pentru forța și mărirea asupra lor.

Și ele tind să se emancipeze de sub jug și de primejdii, și ele vor să respire liber, într'o atmosferă politică deschisă, și ele vor să fie o dată stăpîne pe destinele lor, stăpîne pe roadele muncii lor. Iată chestia naționalităților, iată tendințele puternice și persistente ale popoarelor de cari vorbim.

Dualismul și centralismul, și toată organizațiunea constituțională de astăzi a Austro-Ungariei, se aseamănă cu o vechie ruină de castel medieval. Temeliile și-au părăsit nivelul, zidurile sunt crăpate și pline de mucegai, din acoperiș n'au mai rămas decât hîrburi de tinichea și numai gratiile ferestrelor medievale au mai rămas neștirbite... Ori-ce reparație costă scump și nu e de nici un folos, pentru că temelii și ziduri crăpate nu se mai consolidează nici măcar cu drugi de fer, necum cu tencuială. . . .

De aceea, toate încercările de pînă acum de a meremetisi constituțiunea, n'au făcut decât să învrăjbească pe popoare.

Evident, că în asemenea cas nu le rămîne oamenilor politici decât să dărîme pînă în temelii această veche ruină, și pe locul ei să ridice o nouă clădire constituțională, în acord cu voința popoarelor și în acord cu cerințele timpului modern.

Pînă aci, ori de cîte ori conducătorii popoarelor de dincolo cereau în parlamente și în presă cercurilor hotărîtoare o asemenea nouă formațiune politică, li se răspundea mereu, că nimeni nu poate lua asupra sa răspunderea unei astfel de întreprinderi, pentru că situația externă amenințată ar putea compromite însăși existența imperiului, cînd s'ar încerca serios o asemenea transformațiune.

Iacă de ce credem, că întrevederea de la Petersburg ar fi dînd azi cercurilor conducătoare din Austria posibilitatea de a face acum, ceea ce nu îndrăsneau să facă, cât timp antagonismul austro-rusesc părea acut și mereu amenințător.

Pacea generală stabilită și garantată de cătră cei ce ar fi putut-o amenința și compromite, — creiază în Austro-Ungaria condițiuni, în cari s'ar putea recunoaște cu înlesnire drepturile naționalităților de acolo.

În ori-ce cas, nimeni nu va mai crede

de aci încolo, că o mai departe tăgadă a drepturilor naționale ar mai fi «dictată de interesele exterioare» ale imperiului. Fraza aceasta nu va mai avea putința de a scuza pe unii, și de a mulcomi pe alții —

Azi totul depinde de la priceperea și voința celor ce au puterea și poartă răspunderea ei.

S'a zis adese-ori, că Austro-Ungaria ar fi o necesitate europeană. Se poate. Decît, și despre Turcia se zicea exact acelaș lucru, — și amicii ei așteptau mereu, ca oamenii ei cîrmuitori s'o pună în condițiuni de a putea răspunde cu succes acestei «necesități» europenești. Dar cîrmuitoarii ei aveau, așa se vede, alte treburi, și puțin își băteau ei însuși capul cu nevoile imperiului de sub stăpînirea lor. Azi menținerea Turciei a ajuns un eufemism, și marile puteri nu se gîndesc, în fond, decît la împărțirea ei.

Și cu drept cuvînt. Civilizațiunea modernă nu e simpatică unor medievale închiegări de State ce se pun în drumul ei...

Dacă bărbații de Stat ai Austro-Ungariei au într'adevăr puțința de a vedea limpede lăuntricele stări de lucruri în toată înlănțuirea lor, și dacă ei ar avea într'adevăr, precum par a indica ziarele vieneze, intențiunea de a înlocui organizațiunea opresiunii cu o constituțiune agreată de toate

naționalitățile, ei nu ar mai avea azi un motiv de a sta la îndoială să pună și în practică intențiunea ce li se atribue.

Negreșit, deocamdată rămîne un fapt bine stabilit, că între apropierea de la Petersburg și între unele aparițiuni politice din Austro-Ungaria există o legătură de causalitate.

Așa d. p. e foarte semnificativă atitudinea ziarelor austriace, cari și ele vorbesc acum de *tendința unei revizuirii a constituțiunii* și despre *federalism*. Chiar semi-oficiosul *Reichswehr* s'a făcut, în timpul din urmă, un campion al federalismului. Mai mult. Pînă și vechiul organ al centralismului german, *Neue freie Presse*, zicea mai deunăzi, că Austria se găsește azi în fața alternativei de a adopta *absolutismul* sau *federalismul*, și cum cercurile pe cari le reprezintă acest organ sunt «liberale» — vorba vine, — firește că și ele preferă absolutismului sistemul federativ.

Însă, din nenorocire pentru Românii din Transilvania, se pare că *numai Austriei propriu zise i se pune în vedere introducerea sistemului federativ*.

Chestiunea aceasta, precum și chestia de a se ști care *formă* a sistemului federativ pare a avea șanse de a fi introdusă, le vom discuta în numărul viitor.

O SCHIȚĂ ISTORICĂ ASUPRA STAREI BUCOVINEI ÎN TRECUT ȘI PRESENT

II

În privința bisericească Bucovina de la alipire și pînă în 24 Aprilie 1781 sta în relațiuni cu Mitropolia Moldovei, din care și făcuse parte ca a treia Episcopie a ei sub nume de «Episcopia Rădăuților». De la 1781 ea rămase ca o Episcopie independentă, dar nu avu parte să se bucure mult de aceasta, căci la 30 Septembrie 1783 ea fu supusă în cele dogmatice și spiri-

tuale Mitropoliei sîrbești din Carloviț (1), iar în cele administrative guvernului local,

(1) În urma rezoluțiunii împărătești din 8 Decembrie 1786 Bucovina fu supusă Mitropoliei sîrbești din Carloviț chiar și în celelalte afaceri bisericești. Așa Mitropolia sîrbească fu declarată ca un for apelativ în toate daraverile bisericești ale clerului bucovinean și Mitropolitul sîrbesc căpătase chiar dreptul de a numi pe egumenii mănăstirilor din Bucovina, iar Episcopul Bucovinei, în schimbul acestei subordonări, avea numai neînsemnatul drept de a lua parte la Sinodul mitropolitan sîrbesc și la alegerea Mitropolitului din Carloviț.

și după unirea Bucovinei cu Galiția o administra în cele politice guvernul din Liov. Subordonarea aceasta nenaturală și ne-canonică a bisericii bucovinene sub Carloviț ținu cam 90 de ani, în care timp avu de îndurat biserica bucovineană nu puține apăsări din partea Mitropoliei sîrbești, așa că Mitropolitul Moise Lutnic, trimite în Bucovina la anul 1786 pe ieromonahul sîrb Daniil Vlachovici, ca să fie profesor la nou înființata școală catehetică din Suceava cu un curs de 3 ani. Trebuie să amintim aci, că scaunul Episcopiei Bucovinei sub Austria a fost Rădăuțul, pînă la anul 1784, cînd ea fu mutată la Cernăuți sub primul ei Episcop Dositeiu Cherescul, care păstorise Episcopia Rădăuților încă din anul 1750, din timpul Moldovei și trecu ast-fel ca Episcop al Bucovinei, păstorind biserica ei pînă la moartea sa în 2 Februarie 1789. După moartea acestuia fiind numit ca urmaș al profesorului școlii catechetice clericale din Suceava Sîrbul Daniil Vlachovici, cu scrisoarea împărătească din 23 Aprilie 1789, după recomandăția Mitropolitului din Carloviț, el conduse pînă la moartea sa în anul 1822 biserica Bucovinei, începînd o direcțiune slavisatoare în această țară românească, unde și găsise asil și adăpost, așezînd prin mănăstiri egumeni sîrbi, lăsînd ca conducător al școlii catechetice clericale numite pe fiul său Letru Vlachovici și slavisînd numele Românilor. Lui îi urmă de la 1822—34 Isaia Baloșescul, care înlocui în 4 Octombrie 1827 școala catehetică clericală, cea înființată la anul 1786 în Suceava, cu limba de propunere românească, iar apoi strămutată în desființata mănăstire Horcea, și de aci la 1800 mutată la Cernăuți, cu «Institutul teologic» cu limba de propunere latină pînă la anul 1848, iar dela 1848—75 cu limba de propunere română, atașînd pe lingă el și un seminar clerical (Internat), în 12 Februarie

1828. După Baloșescul, ocupă scaunul vacant de la 1834 —73 energicul Episcop Eugenie Hacman, care în anul 1848 lucră cu multă bunăvoință și zel, împreună cu în veci neuitatul Mitropolit transilvănean baron Andrei Șaguna pentru despărțirea Bucovinei de Galiția, pentru desfacerea bisericii ortodoxe a Românilor din Austro-Ungaria de sub Mitropolia sîrbească din Carloviț, și înființarea unei Mitropolii independente pentru toți Români din Monarhie. Guvernul central din Viena cerînd și părerea Episcopilor ortodoxi din împărăție despre modul cum ar trebui să se reguleze și să se activeze afacerile bisericilor ortodoxe din Austria, Episcopul Hacman răspunse prin scrisoarea sa din 6 Iulie 1849 îndreptată către Mitropolitul din Carloviț, că socotița sa este, că toți Români din Austria să aibă o Mitropolie proprie românească neatîrnată, autonomă, cu un Mitropolit român în frunte, ales de Episcopii români împreună cu lumeni, precum se făcea în Mitropolia din Carloviț. La anul 1861 însă, spre marea pagubă și spre nefericirea Românilor austriaci în genere și a bisericii lor, schimbîndu-și Episcopul Hacman opiniunile sale în privința aceasta, precum se susține, influențat de curtea împărătească, ceru în anul 1864 înființarea a 2 Mitropolii deosebite: una pentru Români din Transilvania și Ungaria și alta pentru Bucovina, iar peste aceste 2 Mitropolii și peste cea din Carloviț cerea un Sinod central austriac. Pentru schimbarea aceasta a părerii sale îi servi Episcopului Hacman ca pretext, de o parte temerile ca nu cumva fiind toți Români ortodoxi din Austria întruniți sub o singură Mitropolie să se împărtaşască, din fondul religios al bisericii bucovinene, și clericii ardeleni, de altă parte însă împururarea, că o comisiune de bărbați distinși ai Românilor bucovineni fiind trimiși în anul 1860 în cauza autonomii țării la Viena,

făcură împreună cu Bănăţenii şi îndrumările necesare acolo pentru a se activa mai curînd o singură Mitropolie pentru toţi Românii din Austria, a supărat foc pe Hacman, că cum au îndrăsnit ei să facă pasul acela fără consimţimîntul său. De atunci Hacman lucră cu năvingie şi îndirjire pînă la moartea sa, încrucişînd şi zădărnîcînd toate planurile şi toate cerinţele lumenilor şi a unei însemnate părţi din clerul Bucovinii, arătate prin publicaţiuni, prin adunări şi prin dieta ţării către însuşi împăratul, şi combătînd amarnic cu pastorale lungi, începînd cu cea din 18 August 1895, apoi prin remonstrări şi prin neconţenite stăruinţi pe la toate instanţele înalte. În privinţa purtării lui îndoiioase sunt mai multe păreri: a) Unii zic că Hacman la început lucra pentru o singură Mitropolie pentru toţi Românii, fiind că nădăjduia, că va fi el numit Mitropolit mai tîrziu, însă văzînd că Şaguna l'a întrecut în energie şi luptă, că toată lumea e cu acesta, că e iubit de toţi, şi perzînd speranţa de a fi numit el Mitropolit şi prin urmare de a-şi satisface vanitatea sa, şi-a schimbat părerea. b) Alţii zic, că Hacman ar fi fost bun, dar că boerii noştri, neştiînd cum să umble cu el, l'au îndirjit atît de tare, în cît striga că lui nu'i trebuie pantalonari în administraţia bisericii. c) Alţii, în fine, zic, că el primise poruncă de sus de a lucra ast-fel, pentru ca nu cum-va activîndu-se autonomia deplină a bisericii române din Austria să ajungă şi fondul în administraţia proprie a bisericii, pe care nici într'un chip Impăratul nu voia să'l dea din mîna. Roadele opunerii, năvingiei şi îndărătniciei Episcopului Hacman s'au arătat pînă acum foarte rele şi perzătoare pentru naţiunea română, căci dacă ar fi fost toţi Românii ortodoksi austriaci întruniţi bisericeşte sub o singură Mitropolie, atunci de sigur potopul Slavismului n'ar fi crescut aşa de îngrozitor şi n'ar fi venit Bucovina în starea de astăzi. Relaţiunile mai apro-

piate ale Bucovinii cu Transilvania ar fi deşteptat un interes mai viu şi o apropiere mai strînsă între Români şi Bucovineni, în loc de a primi preoţi uniţi din Galiţia şi tineri ruteni uniţi trecuţi la ortodoxie numai pentru interesul de a fi primiţi în seminar, ca apoi făcîndu-se preoţi să slav viseze comunele, ar fi primit tineri români voinici din Transilvania, cari împreună cu Bucovinenii ar fi scos din rădăcină şi ar fi nimicît planta cea uricioasă a Rutenismului, care încă de atunci începuse a încolţi

Sub Hacman decretă Impăratul în 23 Ianuarie 1873 înfiinţarea Mitropolii bucovinene, de care, după propunerea şi dorinţa Impăratului, avea să se ţină şi cele 2 Episcopii dalmatine din Cattaro şi Ragusa, (astă-zi Zara), cu toate că partidul naţional român remonstrase cu tărie în contra înfiinţării unei atari Mitropolii, care nici pînă azi nu are nici Sinod nici Congres provincial care să se ocupe mai cu deadinsul de nevoile arhidieceşiei, să-şi aleagă canoniceste pe capul său, să-şi administreze avuturile bisericii sale, să-şi numească pe clerici după merite şi vrednicie, etc., ci împotriva tuturor dispoziţiunilor canonice împăratul denumeşte pe capul bisericii, dispune după plac de întrebuiţarea avutului bisericii bucovinene, iar guvernul local şi cel din Viena sucesc şi învîrtesc propunerile consistoriului şi numesc persoanele clericale în funcţiunile lor după bunul lor plac şi după necuratele lor interese, nu pentru binele, propăşirea şi înflorirea bisericii ortodoxe, nu după meritele şi demnitatea persoanelor. Episcopul Hacman murînd înainte de a fi instalat cu noul său titlu de Archiepiscop al Cernăuţilor şi Mitropolit al Bucovinii şi Dalmaţiei, îi urmă în demnitatea aceasta Teofil Bendella (1873—75), un bărbat slab şi neputincios, după care ocupă scaunul metropolitan Teoctist Bluzievici (1875—79), un bărbat cu bunăvoinţă,

dar fără energie și pricepere. Urmașul lui pe scaunul metropolitan (de la 1880—95 Aprilie 3) deveni învățatul, curajosul și pentru națiunea sa însuflețitul bărbat cu bune intențiuni și planuri Doctorul Silvestru Morariu-Andrievici, care avu multe și grele lupte cu inimicii bisericii și națiunii sale pentru autonomia bisericii, pentru neînstrăinarea avutului ei, pentru binele și înaintarea ei, însă intențiunile sale bune fură zădărnice și toate planurile sale încrușișate de veneticii și nerușinații Ruteni, susținuți din răspuțeri, în mod de tot vădit, de guvernul local și de tărița celorlalte naționalități venetice și dușmané poporului băstinaș autohton. El luptă cu demnitate și fără șovăire, dar muri amărit, neputînd să-și vadă idealurile realizate. În demnitatea de Mitropolit al Bucovinii, de la Februarie anul curent, urmă actualul Mitropolit Arcadie Ciupercovici, a cărui activitate, ca cap al bisericii bucovinene, o vor proba faptele sale.

b) Fondul religios al bisericii ortodoxe din Bucovina, format prin decretul împărătesc din 26 Aprilie 1786 din veniturile moșilor mănăstirești bucovinene, fu, din nefericire, dat în administrarea guvernului din Liov, care-l spoliă într'un mod îngrozitor fără temere de Dumnezeu și rușine de oameni. Așa s'a vîndut în anii 1811 și 1812, sub pretextul ameliorării stării financiare a Statului foarte zdruncinate prin războaiele grele de la începutul secolului present, următoarele moșii ale fondului: Ostra, Bănila, Zamostia, Cabești, Pleșnița, Crisceatec, Luca și Babin. Guvernul galițian considerînd acest fond drept un fond public al Statului, împrumută din el la diferite ordine clericale și institute romano-catolice din Galiția și mai aruncă pe spatele lui nenumărate alte cheltuieli. Fericiții cititori, Domnitorii și boerii români nici nu visaseră, spre ce scopuri mirșave și perzătoare de neam și lege se vor întrebuința vre-o dată aceste fonduri.

Dacă ar fi cu puțință ca astă zi să se scoale ei din morminte și să vadă ce jafuri strigătoare la cer, ce risipe ne mai pomenite se fac și azi cu avutul sacrificat de dinșii pentru binele neamului și bisericii lor, cum s'au încuibat la administrația acestuia toate liftele străine, dușmane de moarte a neamului românesc, cum fii Românilor sunt prigoniți și delăturați sistematic cu ură din toate și de pretutindenea de către inimicii națiunii române, cum se aruncă pe fie-care an sute de mii de florini pentru școli, cari nu sunt decit, în partea lor covârșitoare, cuiburi de creștere pentru fii dușmanilor de moarte ai Românilor, atunci într'o clipită ar plesni inima într'inșii de durere și ar trebui la moment să intre din nou în mormînt, să nu mai vadă mizeria și ticăloșia aceasta. Chiar Impăratul Francisc I, văzînd spoliările ce fac Leșii din fondul religios, cu scrisoarea din 18 Decembre 1820 determină în mod și lămurit exact speșele ce avea să le suporte fondul. Sub ticăloasa administrare leșească rămase fondul religios al bisericii ortodoxe bucovinene neîntrerupt. În urmarea manifestelor Impăratului Austriei către popoarele Impărăției sale, precum și după dispoșițiunile constituțiunei imperiale din 4 Martie 1849, care în art. 2 stipulează, că «fie-care biserică și societate religioasă recunoscută prin lege are dreptul de ași exercita în public și în decomun religiunea sa, își regulează și-și administrează singură de sine afacerile sale, rămîne în posesiunea și folosirea institutelor, fundațiilor și fondurilor destinate pentru scopuri de cult, de învățămînt și de binefacere, dar este supusă ca or și ce societate legilor generale ale Statului» — acest fond trebuia să treacă în administrarea consistoriului din Cernăuți, dar spre nefericire, stăpînirea Austriei nevoind odată cu capul să lase din mină această prea mănoasă vacă, în contra dispoșițiunilor legale, fondul trecu

sub administrarea consistoriului, și sub administrația guverului Bucovinei, care abia în anul 1853 se așază în Cernăuți, administrându-l prin Direcțiunea de Finanțe pînă la anul 1870, cînd se și creă «Direcțiunea c. r. a moșilor fondului religionar gr. or. al Bucovinii», prin învoirea și cu consimțimîntul Episcopului Bucovinii Eugenie Hacman. Această Direcțiune peste 2 ani fu nemijlocit supusă Ministerului de agricultură, de care depinde și în ziua de azi. Fondul acesta e taxat la cam 18.000.000 florini, pe cînd în realitate represintă o valoare de 3 sau 4 ori mai mare, formînd numai pădurile lui 2/3 din pădurile întregii țări a Bucovinei. Din el se întreține întreg personalul clerical regulat și secular, apoi facultatea teologică cea transformată din Institutul teologic ca parte integrantă a Universității Francisco-Iosefine din Cernăuți înființată la anul 1875, după aceea seminarul clerical, (Internatul), și școala cantorală deschisă la 1 Noembrie 1847, pe lîngă aceste gimnasiul din Suceava, fundat la anul 1860 și școala reală din Cernăuți, deschisă la anul 1863, în fine și 2 școli primare urbane în Cernăuți și în Siret, înființate în anul 1784. Tot pe spesele fondului s'a zidit marea biserică catedrală, sînțită în 5 Iulie 1864, precum și monumentală și splendidă reședință metropolitană finită în 1878, spesîndu-se pentru amîndouă cam suma de 2.200.000 florini (1).

Cînd Statul austriac, în urma rebelului

(1) Din fond s'au mai spesat pentru edificiile școalei reale gr. or. din Cernăuți; a gimnasiului gr. or. din Suceava și a stabilimentului băilor de la Vatra-Dornei peste 400.000 florini. Din fond s'a mai dat 50.000 fl. pentru un spital catolic din Ierusalim, apoi în anii trecuți cite-va mii pentru o biserică sîrbească din Viena, pentru Muzeul de meserii din Cernăuți etc. etc. pe cînd bieții preoți bucovineni, mai ales cooperatorii (preoți de ajutor) locuesc adese în niște locuințe așa de miserabile, încit trebuie să plîngi de milă lor.

cu Franța și Italia în anul 1859, se afla în mare strîmtoare de bani, Episcopul Hacman îi gratifică din fondul religionar 1.000.000 florini și mai tîrziu, (în anul 1866), încă și alte sume considerabile. Incepînd din anul 1872 încoace, guvernul dispune, ca fondul acesta să contribuie pe fie-care an cu suma de 50.000 florini pentru susținerea școalelor populare bucovinene, care contribuie cu totul neîndreptățită și impusă cu sila, în anii trecuți, după propunerea Ministrului de Instrucțiune, Madeyski, fu ridicată la 80.000 florini cu toate protestele bine întemeiate ale Mitropolitului și consistorului bucovinean. Acum dajdia aceasta, stoarsă în mod ilegal și samovolnic, are să fie ridicată chiar la suma de 100.000 florini, anual. Din fondul religionar s'au mai contribuit la întemeierea Universității din Cernăuți cu suma de 100.000 florini, apoi de la anul 1885 încoace pentru clădirea a mai multor casarme în Jucica și Cernăuți s'au spesat din fond minimum un milion de florini. Tot din acest fond se făceau împrumuturi foarte însemnate pe la particulari de neamuri străine, cu procente de cel mult 2 % la sută anual. Aceștia apoi, speculînd banii, împrumutau cu procente uimitoare chiar pe fii națiunii române și și-au făcut averi considerabile, case și moșii, pînă ce abuserile oribile și specula neomenoasă și mîrșavă, făcute cu împrumuturile de acest fel, au fost sistate prin emisul ministerial din 30 Octombrie 1865. Avera bănească a fondului s'a plasat în bonuri austriace de 2 % (zi: două la sută anual!), o probă surprinzătoare de conștiințioasă administrare a fondului! Dar ce să mai zicem de uricioasele speculațiuni și jafuri ce se fac de străini la arendarea moșilor și pădurilor fondului?

(Va urma)

DE CE NE LIPSEȘTE ENTUZIASMUL ÎN CHESTIUNILE NAȚIONALE?

(Articol final)

VI

Articolul ce ne propuneam să scriem este deja prea lung, și încă nu am isprăvit cu păcatele care ne fac să uităm de interesele neamului.

În adevăr, am spus noi multe și mărunte; am spus că e de vină școala, că's de vină programele, că's de vină învățătorii, profesorii s. m. a., dar s'ar părea că am uitat că pot fi vinovați chiar școlarii.

Așa este; în aparență această obiecțiune este întemeiată, căci zice-se, dacă elevul nu învață la școală istoria națională, ar putea foarte bine s'o învețe acasă, (se înțelege că-i vorba de elevii școalelor secundare), și ca dovadă că nu lipsa de biblioteci publice îi silește să n'o facă, este că liceieni din București și Iași cari au biblioteci destul de vaste la îndemână sunt tot așa de ignoranți în materia ce ne preocupă ca și cei de prin orașele unde biblioteci nu se află. Și apoi nu are fite ce liceu, fite ce gimnaziu din țară bibliotecă sa, bună-rea? Majoritatea cărților din aceste biblioteci tratează istoria țării, pe cât știm, și totuș, sau mai bine pentru aceasta, ele nu sunt nici de cum frecventate. Ce voiți? Istoria națională plictisește pe viitorii oameni maturi ai României.

Vina mi se pare că trebuie să cadă asupra feluritelor curente ce au bîntuit viața noastră culturală de la renașterea noastră națională.

Mai întiu a înflorit, cu deosebire în Transilvania, curentul latinist, care cu toată falșitatea lui a predominat mai bine de jumătate de veac în țările române. Acest curent era o reacțiune firească în contra lincezelei în care zăcuserăm atita amar de vreme și care ne făcuse a fi socotiți de

Occident cînd ca un neam de Turci, cînd ca un neam de Slavi. Drept cine ne socotise Napoleon, cînd voia el, la 1812, să ne dea Înălțimii Sale Țarului? Dacă ar fi știut el, că suntem Latini, nu i-ar fi venit lui în minte că aci la Dunăre se află soluțiunea chestiunii Orientului? Nu ar fi priceput geniul lui Bonaparte, că cele 12 milioane de Români de la Carpați sunt singura stavilă ce se poate pune în calea Rusiei, singura piedică pentru îndeplinirea poftelor ei nesăturate? Dar socotindu-ne drept o mîină de Slavi, era natural să-și zică, că în curînd oceanul rusesc ne va înghiți de la sine și că ar fi fost o nebunie zădarnică a mai întirzia pe cîtă va vreme această logică împreunare a unor elemente, pe care el le credea omogene.

Ei bine, George Șincai, Petru Maior, Samuil Clain, George Asachi, George Lazăr și tovarășii lor de idei au priceput însemnătatea ce ar fi putut avea pentru echilibrul european și pacea obștească acea mîină de Români, de Latini de la Dunăre, dacă ar fi fost puternic organizată. Și de asemenea au priceput ei, că datoria tuturor celor ce țineau la viitorul fericit al neamului lor, era să strige din toată puterea plămînilor lor, ca să deștepte odată, națiunile europene asupra însemnătății poporului pe care ei îl reprezentau, să facă pe aceste națiuni să priceapă odată, că locuitorii Principatelor Dunărene nu sunt nici Slavi, nici Turci, nici Nemți, nici Unguri, ci sunt Latini, urmași ai vechilor colonii ale lui Traian. Și au mai priceput dinșii, că trebuie să arătăm fraților noștri apuseni, că suntem demni de rolul pe care s'ar fi cuvenit să-l îndeplinim, dar această constatare au pus-o pe al doilea plan.

Și au strigat și au scris și au spus cui

voia să-i auză, că noi suntem Latini, Latini și numai Latini. Faptul nu era tocmai exact; mai aveam în vinele noastre și sînge dac și sînge barbar, dar lui Petru Maior puțin îi păsa de adevărul istoric pur: el nu voia să știe decît de aceea ce era folositor neamului său!

Curentul latinist era necesar, curentului latinist îi datorim în cele din urmă prezența numelui nostru pe harta Europei, lui îi datorim în cele din urmă neatîrnarea; și cu toate acestea nimic nu e perfect pe lume! A avut și acest curent greșelile sale și, poate, greșeli mari! El ne-a schimonosit ortografia, el era să ne stilcească limba și în definitiv, năzuia să schimbe origina naționalității noastre în ochii lumii, să ne facă să pierdem individualitatea noastră ca popor!

Și cu cît curentul latinist își întindea apele peste mănoasele holde ale graiului românesc, cu atîta mai multe stricăciuni făceau apele sale liberei dezvoltări a neamului nostru! Dar partizanii curentului latinist nu se împuținau, nici nu se domoleau, ci dimpotrivă, ei se înmulțeau și se îndirjeau din ce în ce. Petru Maior se mulțumise să schimbe adevărul istoric și să susțină că Dacii au perit cu totul, pentru a deștepta pe națiunile europene asupra originii Românilor; Laurian, Maxim, Cipariu uită scopul care dăduse înbold curentului și caută să schimbe ortografia și chiar vocabularul limbii, ciupindu-i vorbele slavone, grecești, dace, și împănîndu-l cu «verbe» neaoșe latinești. Negreșit, că ast-fel curentul latinist devenea din ce în ce mai radical și mai nefiresc, de oare-ce își perduse și rostul pe care-l avusese odinioară; așa că nu trebuie să ne mirăm de reacțiunea ce se produse în contra lui. Această reacțiune începu chiar din sfertul al doilea al veacului; la 1843 Mihail Kogălniceanu spune în discursul introductiv al cursului său de istorie națională:

«In mine veți găsi un Român, însă nici odată pînă acolo, ca să contribuez la sporirea Romano-maniei, adică mania de a ne numi Romani, o patimă care domnește astăzi mai ales în Transilvania și la unii din scriitori din Valahia. Petru Maior, de fericită aducere aminte, prin cartea sa despre începutul Românilor, publicată pentru întiaș dată la anul 1812, ca un nou Moisi a deșteptat duhul național, mort de mai mult de un veac; și lui îi suntem datori cu o mare parte a impulsului patriotic ce de atunci s'a pornit în tustrele provincii ale vechei Dacii. Pe de altă parte însă, au avut și trista și nevinovata nenorocire să producă o școală destul de numeroasă de Români noi, cari, fără a-și sprijini zisele cu faptele, socot că trag respectul lumii asupra-și, cînd strigă că se trag din Romani, că sunt Romani și prin urmare cel dintîiu popor din lume. Această manie s'a întins pînă acolo, încît unii își însușesc chiar și faptele și istoria bătrînilor Romani, de la Romulus pînă la Romulus Augustulus. Așa, d. Aristia, pe carele îl cinstesc ca un bun traducător al unei părți a Iliadei, într'un poem epic, exaltat de un entuziasm puțin potrivit cu un Roman, d. Aristia, zic, numește Român pe Longin, sutașul roman carele au străpuns coasta Domnului nostru Isus Cristos, cînd era răstignit pe cruce și nu-și poate ascunde bucuria că cel dintîiu creștin a fost un Român.

«Să ne ferim, Domnilor mei, de această manie care trage asupra noastră rîsul străinilor. În poziția noastră de față, cea întîiu datorie, cea întîiu însușire trebuie să ne fie modestia, altmîntrelea am putea merita aceea ce zice d. Eliad, că numai națiile bancrute vorbesc de strămoșii lor, bună-oară ca și evgheniști scăpătați. Să ne scoborîm din Ercul, dacă vom fi mișei, lumea tot de mișei ne va ținea, și dimpotrivă, dacă izgonind demoralizația și neunirea obștească care ne darmă spre peire, ne vom sili cu un pas mai sigur a ne îndrepta pe calea frăției, a patriotismului, a unei civilizațiuni sănătoase și nu superficiale, cum o avem, atunci vom fi respectați de Europa, chiar dacă ne-am trage din hordele lui Gengis-Han. Așa dară, domnilor mei, eu nu vă voi ascunde că legile, că obiceiurile, că limba, că începutul nostru se trag din Romani; istoria de mult a vădit aceste adevăruri; dară, încă o dată vă mai spun, sunt departe de a măguli o manie ridiculă, vorbindu-vă de faptele Romanilor ca cînd ar fi ale noastre; ci voi face ceva mai folositor: mă voi sili a vă îndemna ca, dacă vroiți să fiți cunoscuți de adevărați fii ai Ro-

manilor, apoi să faceți și d-voastră ceva care să se poată sămălui cu isprăvile poporului de lume domnitor (1).»

Lingă curentul latinist se altoi modest pe trunchiul istoriei noastre și iubirea de patrie care, încet, dar sigur pași de se lăți peste tot pământul românesc. Iubirea de patrie nu era nouă în țările române, dar ea fusese înăbușită în aparență de cultura grecească. Pe la sfârșitul secolului trecut ea începu a fișni ici și colo, prin coaja ce prinsese de când cu domniile fanarioților.

La 1786, Ienăchiță Văcărescu scrie deja:

Urmașilor mei. Văcărești
Las vouă moștenire
Creșterea limbii româneșt
Și-a patriei iubire.

Iar pe acea ramură vînjoasă a iubirei de patrie se iviră sentimentele democratice și liberale și toate împreună înfloriră și rodiră spre marea bucurie a neamului!

Dar, vai! toate se sfîrșesc pe această lume și mai cu seamă curentele populare. Pe când însă despre ceilalți morți se zice: «*nihil nisi bene*», despre curentele populare nimănui nu i-a dat în gînd să zică: așa ceva și la dîsele se petrece. Cu totul dimpotrivă: oamenii își fac o glorie din a-și bate joc de ele după ce s'au perdut în noaptea timpurilor.

Așa a fost și cu acele curente ce bîntuiră viața noastră culturală în prima jumătate a veacului. De la o vreme, ele începură a-și pierde din partizani, în contra fie-căruia din ele se formară anticurente și ridiculul începu să arunce săgețile sale omoritoare împotriva lor. La drept vorbind, nu patriotismul curat a format ținta acelor săgeți și nici nu le merita, de oarece patriotismul e o simțire firească și apoi ori cît ar fi de ridicat, de aprins, nu pu-

tem zice că trece de marginele bunului simț. Francezul zice: *on n'est jamais trop honnête*, și noi am putea zice la rîndul nostru: *on n'est jamais trop patriote*. Acele săgeți se îndreptară mai cu seamă în contra Romano-maniei de care ne vorbește Kogălniceanu, dar de oare-ce mulți din patrioți întruneau și acea manie și sentimentele ultra democratice, adică sentimentele democratice false, ridicolul, care e orb și adesea ori neinteligent, a învăluit aceste sentimente pînă în esența lor: s'a întins și peste patriotism, toarte la modă pe acele vremi și peste democrație, de asemenea mult cultivată. Lumea pătimașe, ca în tot-deauna nu a știut deosebi pe Maior latinizantul, de Maior istoricul și patriotul, pe Heliade italianizantul, de Heliade literatul și părintele școalelor române.

Această unilateralitate de vederi, această patimă inconștientă, ca toate patimile, și-a găsit virful în societatea «Junimea» de la Iași, al cărei teoretician a fost domnul Maiorescu. Această societate a făcut mult bine neamului românesc: ea a dres spăr-turile făcute de exagerațiunile latiniștilor, ea ne-a dat puțința de a avea o ortografie cum se cade, ea ne-a scăpat limba de vocabularul lui Laurian și Maxim, a voit să ne scape de beția de cuvinte, ne-a scăpat de manifestațiunile șgomotoase de patriotism și de democratism fals. Dar! — o! aci este un mare «dar»! — «Junimea» ne-a făcut răul că ne-a aruncat, cu sau fără știrea domnului Maiorescu, în extremitatea opusă; bătîndu-și joc de patriotismul exagerat (!?), ea a făcut pe lume să hulească patriotismul. De la un timp, patima nu mai era de partea latiniștilor: ea se mutase în tabăra «direcțiunii noi». Curentul nou se pornise cu atîta putere, cu atîta nesocotință, încît cine-va devenea ridicul în opinia publică dacă îndrăsnea să facă reflecții cit de modeste asupra originii latine a Românilor. Naționalismul dis-

(1) Kogălniceanu, loc. cit. pag. 38—39.

păru de pe firme, dar începu să dispară și din inimi, iar în locu-i ne rămase un indiferentism absolut pentru tot ce nu e afacere personală.

Totuș, în fie care societate cultă sunt anume categorii de persoane, cari au nevoie de un ideal mai mult sau mai puțin transcendental. Cît timp naționalismul și patriotismul fuseră în floare, acele persoane aveau idealul la îndemînă: el era o fericire ne mai aflată, fără seamăn, a națiunii. Ast-fel, duși de caracterul lor aprins, acei entuziaști împinseră patriotismul către culmea ridiculului.

Mai tîrziu însă, cînd naționalismul pieri dintre sentimentele la modă, și cînd începu a fi ridiculizat, oamenii pe cari risul lumii îi sperie mai mult ca ori ce, fură siliți să și caute idealurile în altă parte și atunci cosmopolitismul începu a se înălța în ochii unei părți din opinia publică. Acea parte era compusă din inimile tinere și fragede, puțin rezistente spoielei, înfirșit din copii de școală.

Și cu chipul acesta ne veni socialismul. A! să nu ni se vorbească despre cei 2—3 izolați cari au avut cei dintii idei socialiste. Aceia erau niște «anarhiști» și n'au avut nici o înrîurire asupra societății în care au trăit. Socialismul științific de azi nici nu se poate concepe fără un substrat de adepți cari să represinte ideea colectivismului. Și apoi, să ne spună domnul Nădejde și domnul Morțun, dacă dumnealor nu au devenit socialiști înainte de a deveni majori. Și așa cu toți foștii sau actualii socialiști de la noi.

O! nu, socialiști noștri nu au căzut de acord cu Marx asupra «soluțiunii» sale, după ani întregi de meditațiuni asupra păcatelor stării noastre sociale. Nu! Vîntul, curentul le-a suflat în ureche acea «soluțiune» și ei, doritori de ceva nobil, transcendental, nedefinit au apucat-o bună rea cum este, și, pe nemestecate au înghițit-o, lăsînd sto-

mahului treaba de a-și asimila ce era folositor și de a da afară cele netrebuincioase.

Și dovadă că socialismul, la noi cel puțin, nu e decît un curent care nu te lasă să judeci decît după ce ieși de sub influența lui directă, avem o mulțime de fapte cari zilnic ni se petrec sub ochi. Ast-fel, s'au văzut cazuri cînd un băiat levent, zglobiu, flușuratec, care de sigur nu se va fi gîndit nici cinci minute la suferințele omenirii, a fost cuprins pe neașteptate de molima socialismului și a devenit un «tovarăș» îndirjit. Iar pe de altă parte ne este dat să vedem pe fie-care zi oameni, cari au fost socialiști, pocîndu-se și revenind la starea normală, după ce au meditat și au rumegat în deajuns chestiunile sociale.

Și e mîngietor lucru pentru acei cari țin la ordinea socială, următoarea observațiune. În toate țările europene socialismul n'a strălucit decît după răcirea sentimentelor și la 1848, și înainte de 1848, dar nici odată nuanța cosmopolită și internațională nu s'a afirmat în doctrinele umanitare mai cu putere decît de la 1848 încoace. Grecia, unde patriotismul e în floare, e o țară absolut săracă și cu toate acestea Grecia e lipsită de socialiști. Aceasta ne face să credem, că dacă vom răuși să alungăm cosmopolitismul din sufletele noastre, vom scăpa și de socialiști.

A! Cosmopolitismul, acesta importat pe apele socialismului a fost otrăvitor pentru patriotismul tinerimii noastre.

Și într'o țară ca a noastră, unde opinia publică e compusă în majoritate de tineri, de studenți, ne putem închipui cu cîtă ușurință s'a putut introduce cosmopolitismul în inimi. Negustorii, burghezii, clasa de mijloc n'a văzut în noul curent decît socialism și s'au speriat de el, dar nimeni nu se gîndește cît de mult rău ne face cosmopolitismul; și de oare-ce patriotismul era luat în rîs, de oare-ce cosmopolitismul

poartă ca firmă socialismul, lumea se mulțumește că ocîrmuirea nu-i cere să aibă o opinie de această natură! Și nepăsarea, indiferentismul în chestiunile politice pe care încă Solon îl pedepsea așa de aspru, se întinde din ce în ce. A cuprins pînă și tinerimea universitară. A! această tinerime a cîștigat mult! Cîte-va doze de socialism, iar încolo o pasivitate, o ignoranță extremă de tot ce nu se atinge de viitoarea slujbă sau de viitoarea carieră.

Să ne mai întrebăm acum, de ce nu citește această tinerime istoria națională? Răspunsul credem că a eșit destul de clar din cele scrise pînă acum.

Să citești pe Miron Costin, pe Șincai, pe Hasdeu, pe Xenopol? Dar, bine, ne-

norocitele, uitași că te afli la sfîrșitul secolului al XIX-lea? Uitași că te afli în Belgia Orientului! Noi aștia cetim pe Karl Marx și pe Friderich Engels, căci nu ne vei pretinde cum-va să ne facem educație cu antediluvianii ăia de care ne vorbești dumneata!

Ce putem face față cu acest indiferentism obștesc? Ne putem face numai datoria de a nu tăcea și de a face apel la presa adevărat democratică și adevărat patriotică, în speranța de a o vedea luînd în mîină făclia regenerării morale a României de azi.

Dea Domnul ca apelul nostru să fie ascultat!

George I. Mezincescu.

CRONICA GENERALA

CONVOCAREA CONGRESULUI LIGII

Comitetul Central Executiv al Ligii Culturale a luat dispozițiuni a se convoca pentru zilele de 21, 22 Maiu viitor, conform Statutelor, congresul anual ce se va ținea în București.

Acest congres va avea un deosebit interes, de oare-ce se vor propune mai multe mijloace pentru organizarea activității Ligii mai cu deosebire în provincie, unde multe din comitetele Secțiunilor au încetat ori-ce activitate, de și membrii Ligii din acele localități sunt animați de acelaș zel și dor de activitate ca și în trecut.

Următoarea adresă a fost trimisă Secțiunilor:

Domnule Președinte și Coleg,

În conformitate cu art. 28 al statutelor noastre, Liga urmează să țină Congresul său anual în luna Maiu viitor.

În puterea aceluiaș articol, Comitetul Central a fixat pentru acest Congres zilele de 21 și 22 Maiu, cînd se întimplă că ambele aceste două zile să fie sărbători, așa că pot mai cu înlesnire să vie la București domnii delegați din Secțiuni.

Avem onoare a vă aminti că, conform art. 28 din statute fie-care Secțiune urmează să fie reprezentată de delegați la Congres, în proporțiune de: 1 la 25 de membri.

În vedere cu această dispozițiune (alineat 2) vă rugăm, d-le Președinte, să luați urgente dispozițiuni pentru alegerea de către Secțiuni a delegaților.

Conform art. 23, ziua pentru alegerea acestora va trebui să fie fixată cel puțin cu 15 zile mai nainte; publicațiunea se va face conform art. 23, neuitînd de a se semnală atențiunei d-lor membri alegători însemnătatea Congresului din Maiu viitor în urma situațiunei creată Ligei prin evenimentele exterioare.

Însemnătatea acestui congres semnalată atențiunei d-voasrră va fi un îndemn pentru toți, ca Secțiunea să pună cea mai mare grijă în designarea membrilor delegați în scop ca aceștia să fie din cei mai zeloși conducători ai Ligei și să nu lipsească în zilele de Congres.

Este nevoie, d-le Președinte, ca pe lângă adresa prin care în timp util ne veți comunica rezultatul alegerii delegaților să fie alăturată și lista exactă a membrilor Secțiunii, cum și apelul nominal al acelor cari au votat delegații.

În dosarul alegerii rugăm să fie anexate publicațiunile făcute pentru convocare, fie direct fie prin presă.

Veți bine-voi, pe lângă aceasta, a libera certificate nominale d-lor delegați aleși cu care să se poată prezenta la București.

Încă înainte de ori-ce comunicare relativă la alegeri, vă rugăm, să ne trimiteți darea de seamă despre mersul Secțiunii, d-voastră în cursul anului 1896, conform art. 59 din statute.

Luăm libertatea a vă mai pune în vedere dispozițiunile art. 13 și vă rugăm a face să fie de aproape respectat acest articol, în interesul adevăratei prosperări a instituțiunii noastre.

Pe lângă aceasta nu este de prisos, ca în convocarea Secțiunii d-voastră să puneți în vederea d-lor membri, că poate la Congres, pe lângă delegați, să asiste ori-care alt membru din Ligă, de și numai cu vot consultativ, și că toți membrii Ligii sunt invitați prin d-voastră, Președintele Secțiunii, cu o lună înainte de ziua întrunirii (art. 28 alineat 3).

Avem speranță că vom fi cât mai numeroși la Congresul din 21 și 22 Maiu, așa cum se cuvine în împrejurările de față.

La timp vă vom informa și despre partea festivă a programului zilelor de 21 și 22 Maiu.

Primiți, vă rugăm, domnule Președinte și Colegi asigurarea osebitei noastre considerațiuni.

p. Președinte, Barbu Stef. Delavrancea.
Secretar, Vasile Miculescu.

INTREVEDEREA DE LA PETERSBURG

«*Národníe Noviny*», organul național al Slovacilor din Ungaria arată, că ziarul rusesc *Petersburgschia Viedomosti* mai făcea și următoarea caracteristică reflecțiune în articolul său, în care se ocupa de vizita împăratului Francisc Iosif la Petersburg, reflecțiune pe care *Correspondenz-Bureau* s'a ferit s'o transmite și pe care ast-fel n'am putut-o reproduce nici noi.

Iată dar ce mai adăoga organul principalului *Uhtomschi*:

Noi mai bineventăm în persoana înaltului oaspe și pe acela, în mâinile căruia se află destinele multor milioane de Slavi, scumpi nouă. Noi nu putem uita de acești trați ai noștri după sânge, și avem speranța, că imparțialitatea înaltă a împăratului se va manifesta și în politica față cu naționalitățile Austro-Ungariei.

«Noi avem speranța, că schimbul de asigurări bine-voitoare ce se va face în zilele acestea, va aduce Slavilor din monarchia Habsburgilor posibilitatea de a trăi o viață deplină pentru propășirea patriei și a domnitorului lor.»

Ori-cît de dreaptă ar fi această observațiune, ea totuș e o tristă dovadă de referențele naționale din Austro-Ungaria. Cînd un ziar rusesc se vede îndemnat a exprima, în asemenea momente, ast-fel de apretieri, ele ne arată un singur lucru: culpabila politică de naționalități ce s'a făcut pînă acum în Austro-Ungaria—

CRIZA DUALISMULUI.

Conflictul ce s'a ivit între guvernul Austriei și cel unguresc în privința reînnoirii pactului economic, pe care este întemeiat Dualismul, le face mai ales Ungurilor peri albi.

Iată cum se pronunță *Budapesti Hirlep* în această chestie:

Ceea ce au încercat cercurile hotăritoare din Austria cu ordonanțele în privirea regulării dreptului limbei cehe, acelaș lucru îl încearcă ele și în chestia pactului economic (a cotei-părți) cu Ungaria. Cota parte este pentru Austrieci pîrglia, cu al cărei ajutor ei umblă să ridice Dualismul din fișini. În privința aceasta, domniile *Lueger*, *Badeni*, *Schwartzenberg* și Cehii tineri sunt în deplin acord.

În alt număr acelaș ziar face următoarea revelație.

Să nu uităm, că Austria trece acum prin criza unei schimbări constituționale. Și chiar Baronului Desider Bnăffy îi spusese regele (adică împăratul), acum câțiva ani, într-o audiență: În Austria se manifestă acum o direcțiune federalistă, care va deveni mai puternică decât ori-și-când. Băgați seamă, ca acest curent să nu treacă și în Ungaria, pentru că el ar deveni o primejdie pentru Dualism.

Iată dar, că «regele» cu ani înainte a văzut primejdia Dualismului în Ungaria.

De atunci încoaci curentul federalist s'a întărit în mod neașteptat în Austria. Să băgăm deci de seamă, după cum ne-a avertizat regele, de Dualism!

Se înțelege, că Ungurii se tem și de umbra lor, nu numai de semne atît de plastice ca cele spuse de însuș organul unguresc.

DE LA UN AMIC AL ROMÂNILOR

Domnul *W. R. Morfill*, celebrul profesor universitar de la Oxford, ne trimite următoarele prea amabile rînduri, pe cari ținem să le aducem la cunoștința cetitorilor noștri.

Oxford, April, 23, 1897

Dear Sir,

Pray accept my best thanks for the copies of the «Liga Română» which You have kindly sent me and which I always read with much pleasure.

I wish all succes to your cause which is based upon just claims and shall do what I can to support it among my countrymen.

Yours very truly, *W. R. Morfill.*

(Pe românește)

«Vă rog să primiți mulțumirile mele cele mai adînci pentru exemplarele «Ligii Române», pe care ați avut amabilitatea a mi

le trimite și pe cari totdeauna le citesc cu multă plăcere.

Doresc deplin succes cauzei D-Voastră, care este întemeiată pe drepte revendicațiuni și voi face tot ce voi putea, ca s'o sprijinesc între compatrioții mei.»

D. Morfill ne mai înștiințează apoi, că celebrul istoric englez, d. *Prof. J. B. Bury*, publică în revista «*English Historical Review*» (No. din Aprilie, pag. 330) o dare de seamă despre edițiunea franceză a istoriei d-lui A. D. Xenopol, *Histoire des Roumains de la Dacie Trajane*, aprobînd pe deplin vederile d-lui Xenopol în privința continuității Românilor în Dacia.

Suntem recunoscători bunului amic al cauzei noastre pentru aceste nobile urări și simpatii, cari, nu ne îndoim, vor fi citite cu adîncă satisfacțiune de toți Românii, și mai ales de cei ce gem sub străină a-suprire.

NOUA TACTICĂ MAGHIARĂ

«*Koelnische Zeitung*» a publicat în timpul din urmă cite-va corespondențe de la Budapesta, în cari se spunea, că mai mulți oameni politici maghiari de frunte ar fi căutînd să inaugureze o politică ungurească rusofilă și chiar cu oare-cari avansuri de dragoste pentru ortodoxie....

Vestea aceasta sună foarte probabil, dovadă, că mai deunăzi a fost și în București un asemenea «om politic maghiar de frunte» care căuta și aici aliați pentru această aventură, dar s'a întors cu buzele umflate, cum se zice.

În ori-ce cas e semnificativă această ungurească vinătoare de simpatii rusești.

Se pare, că în această a lor stăruință Maghiarii speră în grațiile citor-va Ruși de greutate. Așa, d. p. este știut, că șeful așa numitului «*Departament asiatic*» din Rusia, departament ce se ocupă și cu chestiunile

Orientului european, este d. *Basili*, care a fost timp îndelungat consul general rusesc la Budapesta.

Că acești «oameni politici maghiari de frunte» ar fi azi gata a se «alia» cu Rusia în contra Austriei și a naționalităților, — aceasta pare foarte plausibil.

Văd Ungurii, că în Austria atmosfera politică dă scintei, și că la orizont se arată nouri din ce în ce mai grei și de

furtună prevestitori.... Nu ar fi deci mirare, ca Ungurii să fi voit a se apropia de Petersburg. Dar din nenorocire pentru ei, tot Austriei avură de astă dată picioare mai lungi și mai sprintene și ajunseră mai repede la punctul vizat de Unguri.

Sunt zadarnice svircolirile ungurești. Rusia e un imperiu slav; acolo nu pot încolți simpatii pentru Maghiari, asupritorii Slavilor din Ungaria.

INFORMATIUNI

Duminică, 28 Aprilie, a avut loc la Blaj, în Transilvania, consacrarea părintelui *Dr. Demetriu Radu*, ca Episcop al dieceziei Lugoșului. La acest act au luat parte, în afară de I. P. S. Metropolitul Dr. Victor Mihali de Apșa și de numeroși canonici și preoți din Transilvania, și Monseniorul *Hornstein* și Vicarul *Baud* din București.

Cuvîntarea P. S. S. Episcopului Radu, rostită cu această ocazie, a produs o puternică impresiune asupra credincioșilor.

*

D. *I. Zahareanu*, bancher în capitală, a binevoit să pună la dispozițiunea Ligii gratis 26.000 coale de hîrtie pentru tipărirea revistei noastre.

Ținem să exprimăm D-lui I. Zahareanu sentimentele noastre de grațitudine pentru această frumoasă faptă patriotică.

Se știe, că d. Zahareanu a mai făcut comitetului central o donațiune de 300 de Lei.

Vivant sequentes!

*

Duminică, în 27 Aprilie, a avut loc în Rîmnicul Sărat un «concert de diletanți» în beneficiul Ligii Culturale. Lume foarte multă și atît succesul moral cît și cel material a fost splendid.

Secțiunea Ligii din Rîmnic s'a distins și de astă dată prin o inteligentă activitate, și am

dori, ca și alte Secțiuni să urmeze acest frumos și pentru Ligă atît de util exemplu.

*

Azi, Sîmbătă, 3/15 Maiu, Liga Culturală, Secțiunea *Craiova* aranjează în Teatru Național de acolo o «festivitate națională» în onoarea zilei aniversare a mișcării de emancipare a Românilor transcarpartini din 1848.

*

Sunt tocmai doi ani de cînd mica colonie bucușteană a Românilor din comuna *Cața*, (Transilvania), s'a constituit în o societate sub numele «*Frăția*», ca așa mai ușor să poată ajuta pe părinții și frații lor suferinzi și să poarte îndoită luptă, în contra maghiarizării pe de o parte, iar pe de alta în contra conlocuitorilor Sași din numita comună, cari, geloși de înaintarea ce au făcut'o Români pe toate terenele, au început — avînd administrațiunea comunală în mîinile lor — să creieze dificultăți Românilor pe terenul economic.

În acest scurt timp societatea a adunat deja un capital de vr'o 2.000 de Lei și continuă cu zel și spor tot înainte.

Ultimul bal, dat cu ocazia Paștilor, a dat societății un venit de peste 600 Lei.

Exemplul acesta ar merita să găsească imitatori.